

นวัตกรรมการ: สัญลักษณ์สร้างวินัย

การศึกษารูปแบบการสร้างวินัยตนเองในเด็กปฐมวัย : การเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง

A STUDY OF PATTERNS OF SELF DISCIPLINE IN EARLY CHILDHOOD: ROW ACTIVITY

ศุภาสิณี ชัยสุวรรณ

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการสังเกตของผู้วิจัยในการจัดกิจกรรมต่างๆกับเด็กปฐมวัย อายุ 2-3 ปี ในศูนย์เด็กเล็กวัดลลภ ไทยเหนือ ที่ผ่านมา เช่น การจัดกิจกรรม การเข้าแถวหน้าเสาธง พบว่า เด็กไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าแถว เด็กไม่อยู่นิ่ง ให้ครูจัดกิจกรรม ยังต้องใช้วิธีบังคับเด็กมาเข้าแถวและใช้เวลานานในการจัดเด็กให้เป็นแถว เมื่อเด็กถูกบังคับให้เข้าแถวก็จะปฏิบัติตามคำสั่งได้แค่ช่วงเวลาสั้นๆแล้วก็แตกแถวไปอีก วนเวียนแบบนี้ไปเรื่อยๆ เด็กไม่ค่อยมีสมาธิ หลายครั้งที่ไม่สามารถเริ่มกิจกรรมได้ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้จึงสนใจ ศึกษาหารูปแบบวิธีการสร้างวินัยมาปรับใช้กับเด็ก เพราะการเข้าแถวเป็นเบื้องต้นของการสร้างวินัยเชิงบวก ควรเริ่มสร้างตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่สมองเด็กมีการพัฒนาสูงที่สุด และเหมาะสมในการฝึกทักษะสมอง executive function(EF) เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต เช่น ด้านการยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเอง การมีวินัย เป็นต้น

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างวินัยตนเองในเด็กปฐมวัย: การเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง โดยการเปรียบเทียบรูปแบบ ระยะเวลา และพฤติกรรมเด็กในการเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง

สมมติฐานการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยระยะเวลาการเตรียมเด็กกลุ่มทดลอง(รูปแบบวิธีมาร์คจุดให้เด็กยืน และการยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์*สัญลักษณ์สร้างวินัย*)น้อยกว่ากลุ่มควบคุม(ให้เด็กยืนเข้าแถวเอง)
2. ค่าเฉลี่ยระยะเวลาการทำกิจกรรมกลุ่มทดลอง(รูปแบบวิธีมาร์คจุดให้เด็กยืน และการยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์*สัญลักษณ์สร้างวินัย*)นานกว่ากลุ่มควบคุม(ให้เด็กยืนเข้าแถวเอง)
3. การใช้รูปแบบวิธีการยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์*สัญลักษณ์สร้างวินัย*เด็กมีพฤติกรรมสนใจเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงมากกว่าให้เด็กยืนเข้าแถวเอง

วิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasai experimental research) กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัย อายุ 2 - 3 ปี ที่ได้รับการดูแลในศูนย์เด็กเล็กวัดลลภ ไทยเหนือ สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย เก็บข้อมูลเป็นรายสัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 7 สัปดาห์ (ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 15 กุมภาพันธ์ 2561) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 26 คน (แบ่งเป็น ชาย 13 คน หญิง 13 คน) เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย “สัญลักษณ์สร้างวินัย” เป็นการออกแบบผังการยืนโดยใช้สัญลักษณ์และสีสัน ประดิษฐ์จากวัสดุของเหลือใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกระยะเวลาและสังเกตพฤติกรรมเด็ก ประกอบด้วย วันที่สังเกต เวลาเริ่มเรียกเข้าแถว เวลาสิ้นสุดการเตรียมเข้าแถวเพื่อเริ่มกิจกรรมหน้าเสาธง ใช้เวลาในการเตรียมเข้าแถวทั้งหมด และบันทึกพฤติกรรม ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูล บันทึกระยะเวลาและสังเกตพฤติกรรมการเข้าแถวเอง ทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย จำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด-สูงสุด และค่าเฉลี่ย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม ใช้รูปแบบการให้เด็กยืนเข้าแถวเอง และกลุ่มทดลอง ใช้รูปแบบการมาร์คจุดให้ยืนและการให้ยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์(สัญลักษณ์สร้างวินัย) ให้เด็กเข้าแถวทั้ง 3 วิธีสลับกัน

ผลการศึกษา

จากการศึกษารูปแบบการสร้างวินัยตนเองในเด็กปฐมวัย: การเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง โดยการเปรียบเทียบรูปแบบ ระยะเวลา และพฤติกรรมเด็กในการเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง พบว่า รูปแบบการให้เด็กยืนเข้าแถวเอง ใช้ระยะเวลาในการเตรียมเด็กต่ำสุด 4 นาที สูงสุด 15 นาที เวลาเฉลี่ย 8.17 นาที เด็กสามารถทำกิจกรรมได้นานเฉลี่ย 5 นาที รูปแบบการมาร์คจุดให้ยืนใช้ระยะเวลาในการเตรียมเด็กต่ำสุด 5 นาที สูงสุด 10 นาที เวลาเฉลี่ย 6.8 นาที เด็กสามารถทำกิจกรรมได้นานเฉลี่ย 8 นาที และการให้ยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์(สัญลักษณ์สร้างวินัย) ใช้ระยะเวลาในการเตรียมเด็กต่ำสุด 1 นาที สูงสุด 7 นาที เวลาเฉลี่ย 2.6 นาที เด็กสามารถทำกิจกรรมได้นานเฉลี่ย 12.8 นาที ดังตารางที่ 1

จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กเมื่อนำรูปแบบการเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง 3 วิธีมาใช้ พบว่า กลุ่มควบคุมใช้รูปแบบการให้เด็กยืนเข้าแถวเอง เด็กไม่ให้ความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มทดลอง 1. รูปแบบมาร์คจุดให้เด็กยืน เด็กความสนใจเข้าแถวมากขึ้น แต่ครูยังต้องคอยบังคับกำกับควบคุมด้วย คิดเป็นร้อยละ 61.53 และ 2. รูปแบบยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์ เด็กให้ความสนใจมากและมาเข้าแถวได้เองโดยครูไม่ต้องบังคับ คิดเป็นร้อยละ 92.30 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระยะเวลาเตรียมเด็กและเวลาทำกิจกรรมหน้าเสาธงในเด็กกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง(N=26)

รูปแบบ	เวลาเตรียมเด็ก		เวลาทำกิจกรรม		หมายเหตุ
	ระยะเวลาต่ำสุด-สูงสุด (min-max)	ระยะเวลาเฉลี่ย (\bar{x})	ระยะเวลาต่ำสุด-สูงสุด (min-max)	ระยะเวลาเฉลี่ย (\bar{x})	
กลุ่มควบคุม					
เด็กยืนเข้าแถวเอง	4-15	8.17	3-8	5	
กลุ่มทดลอง					
- มาร์คจุดให้เด็กยืน	5-10	6.8	6-10	8	
- ยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์	1-7	2.6	8-15	12.8	

ตารางที่ 2 แสดงผลการสังเกตพฤติกรรมเด็กต่อการใช้รูปแบบการเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง(N=26)

รูปแบบ	พฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1.เด็กยืนเข้าแถวเอง	เด็กไม่ให้ความร่วมมือ	13	50
2.มาร์คจุดให้เด็กยืน	เด็กให้ความสนใจเข้าแถวมากขึ้น แต่ครูยังต้องคอยบังคับกำกับควบคุมด้วย	16	61.53
3.ยืนเข้าแถวบนผังสัญลักษณ์	เด็กให้ความสนใจมากและมาเข้าแถวได้เอง ครูไม่ต้องบังคับ	24	92.30

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลาและพฤติกรรมเด็กในแต่ละรูปแบบการเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธง จะเห็นได้ว่า กลุ่มทดลองใช้รูปแบบการให้ยืนเข้าแถวบนฝั่งสัญลักษณ์(สัญลักษณ์สร้างวินัย)ใช้เวลาในการเตรียมเด็ก น้อยที่สุด เวลาเฉลี่ย 2.6 นาทีและใช้เวลาทำกิจกรรมได้นานที่สุด เวลาเฉลี่ย 12.8 นาที เด็กมีพฤติกรรมมาเข้าแถวได้เอง โดยครูไม่ต้องบังคับ คิดเป็นร้อยละ 92.30 ในขณะที่กลุ่มควบคุมใช้รูปแบบให้เด็กยืนเข้าแถวเอง ใช้เวลาในการเตรียมเด็กมากที่สุด เวลาเฉลี่ย 8.17 นาที และใช้เวลาทำกิจกรรมได้สั้นที่สุด เวลาเฉลี่ย 5 นาที และเด็กมีพฤติกรรม ไม่ให้ความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 50 แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการให้ยืนเข้าแถวบนฝั่งสัญลักษณ์(สัญลักษณ์สร้างวินัย) เป็นรูปแบบวิธีที่ดีที่สุดจาก 3 รูปแบบ ที่ทำให้เด็กสนใจเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงด้วยตนเองโดยไม่ต้องถูกบังคับ และเป็นการฝึกวินัยเบื้องต้น เด็กใช้เวลาในการเตรียมเข้าแถวน้อยลง และเด็กยืนเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงได้นานขึ้นหรือจนกิจกรรมเสร็จสิ้น (กิจกรรมหน้าเสาธงใช้เวลาประมาณ 15 นาที)

สอดคล้องกับเด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ โดยเด็กวัยนี้เรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวผ่านประสาทสัมผัสและจะนำไปเก็บไว้เป็นข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจและเข้าใจสิ่งต่างๆ (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรณ, 2551) และจากทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูราที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือเลียนแบบเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวอยู่เสมอ (Bandura, 1963) เมื่อมีสิ่งที่น่าสนใจหรือสิ่งใหม่ๆเข้ามา เด็กจะให้ความสนใจจึงเป็นที่มาของการใช้ “สัญลักษณ์สร้างวินัย” การมีวินัยสำคัญต่อตัวเด็กเอง สังคม และประเทศ เด็กได้ฝึกทักษะสมอง (Executive Function) ด้านการยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเอง สร้างการมีวินัยในตนเอง และเป็นการตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ท่านนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ฝากไว้เพื่อเป้าหมาย “เด็กไทย แข็งแรง เก่ง ดี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้” อีกทั้งจะช่วยให้ครู/ผู้ดูแลเด็กไม่ต้องเสียเวลาในการแก้ปัญหา เนื่องจากเด็กขาดวินัย ช่วยให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย นำเวลาไปจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในงานประจำ

1. ใช้สัญลักษณ์รูปและสีมาช่วยในการเข้าแถวเคารพธงชาติ ทำให้เด็กสามารถมี EF ในด้านการยับยั้งชั่งใจ และควบคุมตนเอง
2. ต่อยอดจากการใช้ผังสัญลักษณ์ เด็กมีสมาธิเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่สมาธิในกิจกรรมอื่นได้
3. เป็นแนวทางให้ครูที่ดูแลเด็กปฐมวัยใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย